

NVE
Postboks 5091, Majorstua
0301 Oslo

Oslo 4. mars 2020

Innvordfjellet vindkraftverk — innspill til søknad om utsatt frist for idriftsettelse.

Vi viser til brev av 30.12.2019 fra Zephyr hvor de søker om utsatt frist for idriftsettelse av Innvordfjellet vindkraftverk til utløpet av 2023. Motvind Norge har rettslig interesse, se vedlegg.

Oversikt over temaene:

- **Gir forvaltningspraksis rett til 5 års frist for idriftsettelse?**
- **Har krav til hubroundersøkelser medført at Zephyr ikke rekker fristen?**
- **Kan forhandlinger med Statnett begrunne fristforlengelse?**
- **Konsesjonen hviler på alvorlige feil og mangler i tidligere ledd i prosessen**
 - **Manglende varsling og høring av parter**
 - **Inhabilitet hos grunneier/ordfører**
 - **Betaling for saksbehandling til kommunen**
 - **Betaling til ordfører som grunneier for leie av grunn**
- **Fristen for å kreve ekspropriasjonsskjønn er oversittet**
- **Gir energiloven hjemmel for utbyggingen?**
- **Gir oreigningsloven hjemmel for ekspropriasjonsvedtaket?**
- **Konsekvensutredningen er utdatert og mangelfull**
 - **Drikkevann**

1. Kommentarer til Zephyrs begrunnelse for å få utsatt frist

1.1. Har Zephyr krav på 5 års frist for idriftsettelse?

Zephyr hevder det følger av forvaltningspraksis at de har krav på 5 års frist for idriftsettelse. Konsesjonen ble i 2014 satt med en 6-års frist og den ble ikke endret i klagevedtaket. Motvind Norge mener primært at lang klagebehandling ikke kan være øvrige parters risiko. Det gjenspeiler heller at konsesjonen ikke er uproblematisk. Grunnen til fristene er at de skal skape forutsigbarhet for alle parter som rettighetshavere, naboer og kommune. Fristene skal også ivareta behovet for ny kunnskap og nye samfunnsmessige behov. Det kan dermed neppe være en plikt for forvaltningen å gi utsatt frist.

I Stortingsmelding 25 (2015-2016) Kraft til endring som Stortinget sluttet seg til, gis på side 193 føringer for situasjon. Her står det at: «Urealiserte vindkraftkonsesjoner båndlegger areal i

kommunene. Det kan stå i veien for annen lønnsom samfunnsutvikling, og vil i en del tilfeller kunne bidra til at lokale konflikter opprettholdes. Dersom det har gått mange år, kan det også ha oppstått endrede forhold som gjør det nødvendig med nye eller oppdaterte utredninger og eventuelt ny konsesjonsbehandling. Det er derfor ønskelig å begrense videreføringen av konsesjoner som er gitt der det ikke er utsikter til å få realisert prosjektet innenfor en rimelig tidshorisont.»

Hvis det likevel er sånn at anses å foreligge bindende forvaltningspraksis her, mener Motvind Norge at fristvurderingen må ta utgangspunkt i 6-årsfristen som opprinnelig ble gitt. Når vi tar det i betraktning blir det tydelig at det er mangel på nett som er hovedårsaken til Zephyrs prioriteringer. Da blir det usaklig å hevde at 6-årsfristen ikke er tilstrekkelig. Motvind Norge har på forespørsel fått informasjon fra Statnett om at Zephyr ikke har fått vedtak om tilgang til nett for produksjonen fra anlegget. Det har vært snakk om en mulig begrenset tilgang, men det er heller ikke bekreftet i februar 2020.

Påstanden om krav på 5 års forvaltningspraksis er også i strid med andre frister det er nærliggende å sammenligne med f.eks. 3 års-fristen i plan- og bygningsloven § 21-9.

Uansett har elsertifikatloven en ytre frist fram til 31.12.2021, og så lenge konsesjonen, som her, er gitt med begrunnelse i elsertifikatordningen, må forvaltningspraksis om idriftsettelsesfrist tolkes innenfor rammen av disse ytre fristene. Dette er også hovedbudskapet i NVEs brev av 27. november 2019, hvor de kunngjør at praksisen med å gi utsatt frist for idriftsettelse skal opphøre.

Det avgjørende argumentet er at en utsatt frist utover elsertifikatlovens ytre frist, endrer begrunnelsen for konsesjonen. Det er ikke vanlig at en konsesjon kan endre begrunnelse underveis og at energiloven dermed turneres på en måte som begrunner utbygginger ulikt etter hvert som tiden går. Vurderingene som ble gjort i 2014 og 2018 ga tillatelse til et kraftverk som ville vært innenfor elsertifikatordningen. Hvis kraftverket får forlenget frist til 2023 følger det at begrunnelsen ikke lenger er dekkende. Konsesjonen gir dermed ikke grunnlag for den omsøkte fristen til 2023, og det kreves i prinsippet en helt ny konsesjonssøknad som må vurderes utenfor elsertifikatlovens intensjoner. Dette understøttes av NVEs brev av 27.11.2019 hvor det står tydelig at «Dersom anleggene ikke er bygget innen frist for idriftsettelse, kan ikke prosjektet realiseres. Det må søkes ny konsesjon med oppdaterte utredninger med utgangspunkt i dagens teknologi dersom prosjektet ønskes videreført.»

Motvind Norge mener på denne bakgrunn at Zephyr ikke har krav på forlenget frist med henvisning til forvaltningspraksis, og i tillegg at en forlenget frist vil være i strid med energilovens og elsertifikatlovens formål og intensjoner.

1.2. Gjør krav om hubroundersøkelser det umulig å rekke fristen?

Zephyr hevder videre at de må få utsatt frist fordi de er pålagt hubroundersøkelser utover våren 2020. Motvind Norge kan ikke se at vilkåret fra OED om hubroundersøkelser inneholder krav om at undersøkelsene skal foregå utover 2020, og det blir da et spørsmål om vilkåret er tolket feil. I tillegg kommer at hekkeklassene nær planområdet var lokalisert allerede i 2010, og at utfordringen for hubroen var kjent lenge før. Dette understøttes av at det i en helt annen sammenheng like før var brukt 22 millioner kroner på å legge strømlinjen i kabel i Sitter-området for å verne om hubroen. Konsekvensutredningen fra 2010 vurderte konsekvensene for faunaen til «stor negativ», «der særlig

en hekkeplass for kongeørn og to faste hubrolokaliteter like inntil vindkraftverket var utslagsgivende for konsekvensgraden». At utbygger får tilleggsvilkår, er dermed forutsigbart. At utbygger ikke har jobbet med hubroen på Innvordfjellet før vilkåret ble spesifisert i 2018, skyldes trolig prioriteringer internt. Zephyr hadde ikke klarhet i nettilgangen, og da er det naturlig at andre vilkår ikke blir prioritert. Å bruke dette nå som en brekkstang for å få forlenget frist, virker ikke rimelig. Om forvaltningen setter frister som ikke er forenelig med idriftsettelsesfristen kan heller ikke være de øvrige interessenters risiko. Fristene er det som gir forutsigbarhet for alle parter.

1.3. Kan krevende og langvarige prosesser med Statnett begrunne fristutsettelse.

Det har hele tiden vært kjent at det har manglet nett til akkurat dette vindkraftverket. Om forhandlingene med Statnett har vært vanskelige og langvarige, kan neppe sies å være relevant for fristvurderingen. Det er heller ikke de øvrige interessenters risiko.

2. Konesjonen hviler på alvorlige feil og mangler i tidligere ledd i prosessen

2.1. Manglende varslingsplikt og høring av berørte parter.

I forbindelse med saksbehandlingen av Innvordfjellet vindkraftverk er ikke varslingsplikten og høringsretten overholdt. NVE har også her overlatt til utbygger å varsle berørte parter. Dette har medført at grunneierne varsles, men ikke alle andre berørte parter. Heller ikke den grunneier som har eiendommen omsluttet av vindkraftverket, eller den naboen som bor 700 meter unna er varslet!

Praksisen med å overlate forvaltningsetatens oppgaver til private utbyggere, gjentas i mange vindkraftsaker, og er høyst kritikkverdig. Det overlater til tilfeldighetene om berørte parter får den informasjonen som setter dem i stand til å ivareta sine interesser, og de som ikke er varslet får ikke klagerett og underretning om vedtak. Dette er et rettsikkerhetsbrudd.

2.2. Konesjonen hviler på avtaler og vedtak beheftet med alvorlige feil.

I Flatanger hviler konesjonen også på en rekke vedtak og beslutninger beheftet med grove feil og mangler, herunder erkjent inhabilitet, avtale om pengegaver til Flatanger kommune før og etter saksbehandlingen, og en svært mangelfull konsekvensutredning. I sum betyr dette at folk som er berørt ikke får ivare tatt sine interesser, og det kan også på dette punktet stilles spørsmålstegn ved om rettsikkerheten for berørte naboer og andre ivaretas av kommunen når den selv er så bundet opp.

2.3. Grunneieravtalene og kommuneavtalen.

Grunneieravtalene og avtalen med kommunen ble gjort på et tidspunkt hvor ingen forsto omfanget og konsekvensene av utbyggingen. Dette gjelder både selve arealkonsekvensene, som er mye større enn angitt i konsekvensutredningen, og det faktum at avtalene overdras til nye profesjonelle parter med adresse i skatteparadis. Dette er kjent fra Zephyrs forretningsmodell, og vil trolig skje også her. Konesjonene inneholder fortsatt ingen ordning som sikrer opprydding i etterkant, noe NVE innrømmer i sin gjennomgang av konesjonssystemet. Etter forurensningsloven § 7 og høyesterettspraksis (Rt. 2012 s. 944) er det grunneierne som da blir sittende med ansvaret for å rydde opp etter at vindkraftverket har mistet sin verdi som investeringsobjekt.

Avtalene er mellom uprofesjonell og profesjonell part, og inneholder svært tyngende taushetspliktsklausuler. Disse er nærmest designet til å skape konflikt både mellom de kontraherende parter, og mellom de menneskene i lokalsamfunnet som har kunnskap om det som skal skje, og den øvrige befolkningen som ikke har denne kunnskapen. Den øvrige befolkningen kan

ikke ivareta sine interesser, og må i tillegg bære byrdene av støy, skyggekast, ødelagt allmenning og ikke minst redusert verdi på egen eiendom. Misforholdet mellom partene er også et klart argument for ugyldighet.

Taushetspliktsklausuler av denne art har normalt en begrenset varighet på 3-5 år fordi de er ansett som tyngende. I Flatanger har de nå vart i 10-15 år! Denne driveren for konfliktene bør ikke forlenges med ytterligere utsatt frist. Den fastholder samfunnet i en stillstand, og skaper mistillit. Ingen vet hva verditapet blir, ingen får solgt, ingen kjøper hyttetomter, folk får ødelagt det de har bygget opp, ingen vet hvor høye turbinene blir, ingen vet hvor store inngrepene blir, og dette venter de på i år etter år så lenge fristene løper

Zephyr på sin side har fått en gratis konsesjon, har hatt alle muligheter til å starte og gjøre seg ferdig med utbyggingen, men de har ventet på at prosjektet skal bli lønnsomt, og de har forventet nett-tilgang. Manglende nett har vært kjent hele tiden, men nå har de fått mulighet til å slippe på en liten del av produksjonen. Konsesjonen er gitt på bakgrunn av full produksjon, «tilpasset påslipp» er ikke vurdert og står ikke i forhold til de store ødeleggelsene. Dette skal altså alle andre vente på i ytterligere mange år.

En videreføring av avtalene, taushetsplikten og manglende informasjon strider også mot retten til miljøinformasjon, og hele ordningen kan påvirke konkurransevilkårene for forretningsvirksomheten i lokalsamfunnet.

2.4. Zephyr har betalt ordfører som grunneier for leie av grunn.

Det kom fram i nyhetene den 3. mars 2020 at Zephyr har betalt ordføreren i Flatanger et årlig beløp for leie av grunn siden 2008. Ordfører har mottatt dette som grunneier, og grunneieravtalene ble inngått på et tidspunkt hvor ordføreren ikke hadde dette vervet. Forholdet ble kjent fordi Zephyr nå sa opp avtalen med ordføreren, etter at han har blitt kjent inhabil av andre grunner, og visstnok bedt om dette.

Om forholdet rammes av straffeloven skal vi ikke vurdere her, men saksforholdet viser hvor problematisk de langvarige hemmelige grunneieravtalene er, og ikke minst taushetspliktbestemmelsene.

Motvind Norge stiller spørsmål til avtalenes gyldighet, og generelt til lovligheten av å ha et vindkraftregime hvor slike avtaler ligger som en forutsetning i bunn.

Innvordfjellet vindkraftverk bør alene av denne grunn ikke videreføres, og utsatt frist bør derfor ikke gis.

Manglende varsling og høring av parter, betaling for saksbehandling i kommunen før og etter saksbehandlingen, betaling av ordfører, og grunneieravtaler med langvarige tyngende taushetspliktsklausuler, er alle forhold som påvirker folks mulighet til å ivareta sine interesser, og binder opp kommunen slik at den heller ikke kan ivareta de øvrige innbyggernes interesser. Det dreier seg både om forsømmelse av rettsikkerheten, forhold som påvirker rettfærdige konkurransevilkår, og til og med mulig brudd på straffeloven.

Ingenting av dette bør premieres med en utsatt frist.

3. Har utbyggingen hjemmel i energiloven?

Motvind Norge er også av den oppfatning at energiloven ikke gir hjemmel for kraftverk som ikke er ment for forsyningssikkerhet, men som søkes bygget av andre grunner, f.eks. arbeidsplasser eller eksport. Begrunnelsen er ikke omfattet av forarbeidene der kravet til «samfunnsmessig rasjonell» produksjon er drøftet, og det både har vært og er politisk uenighet om dette helt siden folkeavstemning mot EU. Det politiske spørsmålet om kraftproduksjonen kan benyttes som næringspolitisk virkemiddel er rett og slett ikke avklart, og da må det etter Motvind Norges oppfatning tydeligere hjemmel til. Saken bør avgjøres i en lovendring i Stortinget, og ikke av NVE som underliggende forvaltningsorgan.

Trøndelag fylke og Norge har nå overskudd av kraft. Kjetil Lund, direktør for NVE, har uttalt at «det er ingen hast med nye vindkraftverk», og Statnett sier vi ikke trenger mer kraft.

Det som skal produseres av Innvordfjellet vindkraftverk er dermed ren overskuddskraft.

Hjemmelsproblemet viser seg når vurderingene som er gjort for Innvordfjellets rent kommersielle produksjon av overskuddskraft, er de samme som gjøres for konsesjoner som gis med hensyn til forsyningssikkerhet, og det må etter Motvind Norges oppfatning bli feil lovanvendelse. Arealinngrepene er så store at inngrepene også må vurderes ift grl § 112.

Når produksjonen ved kraftverket kun vil være for overskuddskraft, viser det også at prosjektet som investeringsobjekt er like viktig som selve kraftproduksjonen. Dette understøttes av at Zephyr er villige til å bygge selv om de ikke har nett-tilgang for hele produksjonen.

Motvind Norge mener energiloven ikke gir hjemmel for denne typen utbygging, og at begrunnelsen for konsesjonen derfor ikke lenger er dekkende for utbyggingen, og at en utbygging på disse premissene og ikke har hjemmel i konsesjonen og energiloven.

4. Bygger konsesjonen på ekspropriasjonsvedtak uten hjemmel?

Alle grunneieravtalene er også inngått med et ekspropriasjonsvedtak i bakgrunnen, og ettersom produksjonen kun vil være overskuddskraft, er det tvil om ekspropriasjonsvedtakene har hjemmel i oreigningsloven. Rogaland fylkeskommune har nå nektet videreføring av flere konsesjoner av denne grunn, og ber om at hjemmelen utredes. Se f.eks. fylkesutvalget i Rogaland sin sak PS 24/2020 om Faurefjellet. En videreføring av disse vedtakene kan innebære at konsesjonen blir ugyldig, da det er tvilsomt om de kan ligge til grunn for konsesjoner for overskuddsproduksjon. Dette er grunn nok alene til at fristen ikke burde forlenges.

5. Fristen for å kreve ekspropriasjonsskjønn er oversett.

I tillegg har Zephyr oversett ett-års fristen for å kreve ekspropriasjonsskjønn overfor bl.a. reinbeitedistriktet. Dette er nok et eksempel på at virksomheten ikke ivaretar andre interesser enn sine egne, selv om de er forpliktet i lov. Forventer de at de skal få et nytt ekspropriasjonsvedtak? Hva betyr egentlig fristene som blir satt? Det er etter det Motvind Norge kjenner til ikke tatt kontakt med reinbeitedistriktet fra Zephyr sin side. Det er på sin plass å minne om at det neppe er politisk gunstig å overkjøre reinbeitedistriktet på Fosen på nytt.

6. Gammel og mangelfull konsekvensutredning

Konsekvensutredningen som ligger til grunn for konsesjonen er fra 2010, og omfatter ikke arealkonsekvenser utenfor planområdet, drikkevann, beredskapsvann, kulturminner, støy fra «ekkodalen», folkehelse og andre vesentlige forhold som følger av nye opplysninger.

Innvordfjellet er etter Motvind Norges mening en av de verste konsesjonene i Norge når det gjelder ødeleggelser av arealet. Innvordfjellet er svært kupert og skjæringene blir veldig høye for å kunne få inn vindturbinbladene som vil komme opp i 70-80 meter. En eventuell utbygging har svært store omkostninger for arealforbruket, og dette er ikke vurdert med tanke på at produksjon er av ren overskuddskraft, som ikke er nødvendig for forsyningssikkerheten. Arealkonsekvensene må åpenbart vektlegges mye mer når produksjonen ikke er nødvendig for denne. Konsesjoner som ikke har vurdert og vektet arealkonsekvensene kan til og med stride mot grunnlovens § 112 om retten til miljø.

6.1. Drikkevann

Planområdet er lagt over drikkevannskilden Innvordvatnet. Drikkevannskilden er erstattet med pumpevann av dårligere kvalitet. Noe av det ligger sågar på forurenset grunn. Det tas målinger osv. men spørsmålet er om en utbygging som kun har bedriftsøkonomisk verdi og ikke er rettferdiggjort av forsyningssikkerhet, kan veie opp at drikkevannskvaliteten forringes. Ingenting av dette er vurdert.

7. Hvem betaler for overføringslinjene?

Det er heller ikke klart hvem som eventuelt skal betale for overføringslinjene til Innvordfjellet vindkraftverk. Kan NVE gå inn for fristforlengelse uten å vite hvem som får regningen? Det er rimelig å forvente at befolkningen i Trøndelag får vite om de skal finansiere dette prosjektet som et knippe grunneiere i Flatanger, og en interkommunal virksomhet på Østlandet får fortjenesten av. Er det innbyggerne i Trøndelag som skal betale for velferden i Viken?

8. Konklusjon

NVE bør på denne bakgrunn ikke gi Zephyr utsatt frist for idriftsettelse. Enkelte av de faktiske og juridiske forhold er så alvorlige at de ikke lar seg reparere av utsatt frist. Behovet for forutberegnelighet gjelder alle parter, og er det noe som gir forutberegnelighet er det nettopp en frist for idriftsettelse.

Med hilsen

Rune Haaland

Generalsekretær

Eivind Salen

Styreleder

Vedlegg: Motvind Norges rettslige interesse